

Sütő Éva

A nádason túl

A hatvanas évek elején az érmihályfalvi Gyilkos-tó utcán volt a család menedéke. A kuláklistaról alig szabadult nagyapám hosszú tornácos, kúriaszerű házában laktunk, amit az államosítás után meghagyott neki a „szépreményű” rendszer. Az a rendszer, amely később az utolsó falatot is kivette azok szájából, akik a történelem folyamán sohasem jártak jól.

Emlékszem, olyan zezugos és patinás volt ez a hajlék, hogy a varázsa mindenhová követett, ahol csak életem folyamán lakhatásilag megfordultam. A veretes elbarnult vaskilincsekhez tartozó külső kapuzár – ilyen volt minden melléképület masszív ajtaján is – zajosan nyikordult, ha bárki fia bebocsátást nyert rajta.

Én, a négyéves forma kis barna lány csak lábujjhegyen, pipiskedve értem el ezeket az ódon ki- és bebocsátó alkalmatosságokat. A kócsokat el ne górd! – eresztette utánam mindig valamelyik ősöm, ami annyit tett, hogy ne nyúljak a kulcsokhoz, amelyek legtöbbször a zárban vesztegeltek.

Alkonyattájt leszaladtam a rövid utcácska utolsó házáig, ahol a Móka-patak ontotta a békaszót s a mocsár illatát, igen, a mocsár illatát, mert annyira érintetlen volt az a sással, náddal, kárával, gyékénnyel benőtt part, hogy szentségtörésnek számított volna bármivel is beszennyezni, megzavarni ősi nyugalmát.

Ott ültem hát az utolsó ház falának dőlve, fehér gyopárral áttört zöldeskék, kantáros kis selyemszoknyácskát a térdemre húzva, és bámultam az alkonyatban fürdő Móka-parti világvégét. A vörös napkorong a magyar határ felé gurult, majd lebukott a távoli fák lombjai között, narancsárgára, pirosra festve az arra úszó jámbor fellegeket. Csak ültem ott és néztem azt az égi labdát, hogyan tűnik el a nyugati ég peremén, és azt hittem, reggel majd onnan bújik elő felszárítani a füves part és a suhogó sás harmatgyöngyeit. De reggel hiába vártam a ház tövében ücsörögve, csak néhány zörgő, lomha löcsös szekér baktatott felém a köves úton.

Valami különös érzéssel bámulom még ma is a világnak ezt a fertályát, amely minden alkonyattájt ellopja a napot, és látom magamat is, amint a kora reggeli órákban nagy kerek kislányszemekkel várom vissza a fényes csodalabdát a köves út irányából.

Néha ma is hosszan nézem a nemzetközivé avanszált forgalmas utat, amikor drága őseim sírjaihoz igyekszem. Már nem a nyugati napfelkelte elmaradása miatt aggódom, szemeim inkább a nyugatra tartó autók – szinte egyirányú – forgalmát szemlélik.

A csodalabdához hasonlóan tán ezek sem gurulnak többé vissza...

Vihardal

1967-68-at írhattunk. Akkortájt jobban féltem a vihartól, mint most felnőtt fejjel. A villámokat és az égzenget romlatlan lélekösztönnel valami felfoghatatlan természetfeletti erőnek, Isten haragjának tartottam, mint Talpi kutya, aki a nagyanyám konyhájába menekült egy kisebb heverő alá, amit akkoriban hárságnak neveztek, és a mindennapi szunyókálásra szolgált a család idősebb tagjainak.

A délutáni rekkenő hőségre fekete felhők tolultak fel az égjáról, majd egy-egy vészjósló morajjal egyre közelebb jöttek, amiből már sejteni lehetett a durva végkifejletet.

Apai nagyszüleimnél időztünk, amikor hirtelen kigyulladt és nagyot csattant az ég, majd a széllel együtt megérkezett a frissítő istenáldás is. Azóta sem értem, hogyan lehet olyan végtelen haragból áldás, de akkor úgy gondoltam, az eső jelenti Isten mindenért való megbocsátását.

A hosszú könyöklős tornácon, egy sámlin kucorogva kezdtem el túltenni ordításommal a vihar robaján, ahogy csak a torkomon kifért, mire apám tudva, hogy mennyire megviseli egyszem gyermekét az égi harag, felült a kö-

nyöklőre, és hihetetlen jókedvet színelve, énekelésével túllicitálta a vihar egy-egy kíméletlen dőrejét, mire én hol sírva, hol nevetve törölgettem maszatos arcomról a könnyeket. Apám egyre hangosabban halandzsázta viharhárító nótáját, addig-addig, míg a beépített, ablakok nélküli tornác kikergette magának ezt a méltatlan hangzavart olyan módon, hogy apám nagy nekiveselkedésének egy fejdudor vetett véget, amitől igencsak elkerítette az eget és annak minden megnyilvánulását. De mit neki a dudor, amikor engem szívből kacagni látott! S tán az én gyermeki kacajomra vagy mire, a nap is kettéhasította a félelmetes feketeséget, aminek hatására helyre állt a rend a természetben.

Manapság, amikor sötét fellegek tornyosulnak az égen vagy az életemben, mindig a fiatalon elhunyt apám viharűző halandzsánótája jut eszembe, ami még ma is képes tovaűzni belőlem a félelmeket, a szorongásokat, a kilátástalan hétköznapiakat.

És mindehhez csak néhány jelentéktelennek tűnő perc kell a múltból, amelyek mellett méltánytalanul elmegyünk...